

რ.კერუნიშვილაძე

**საშენ მასალათა გრუნთვებში გრუნთვებზე ქალთა გრუნთის
პირიგებები და ჯანმრთელობის გრუნთვებზე
თხსუ, გრუნთის პირიგებისა და გრუნთვებზე დაგებათა კათედრა**

სამრუნთვო და სამოქალაქო მშენებლობის ფართოდ განვითარების გამო
საშენ მასალათა გრუნთვებზე გრუნთვებზე გრუნთვებზე გრუნთვებზე გრუნთვებზე
და ფართოდ განვითარებულ დარგს. საქართველოში იგი წარმოდგენილია მისი
თითქმის ყველა ძირითადი ქვედარგით: კერამიკის, სოლიკატური,
ცეცხლგამძლე და თიხის აგურის, ცემენტის, აზბესტოცემენტის და

რენტგენის ნაკეთობათა, ბეტონის ბლოკის, ქვიშის გამამდიდრებელი საწარმოებით. მათში ძირითად პროდუქტებზე დასაყრდენია ქალთა მნიშვნელოვანი რაოდენობა. რესპუბლიკაში დარგის ძირითად საწარმოებში დასაყრდენია 2200-ზე მეტი ქალი, რაც შეადგენს დარგის მუშა-მოსამსახურეთა საერთო რაოდენობის დაახლოებით 1/3-ს. კერძოებულ წარმოებაში ქალთა ბუნდოვანი წილი კიდევ უფრო დიდია მუშათა საერთო რაოდენობის 54,8%.

დარგის საწარმოებში არსებული შრომის არახელსაყრელი პირობები გაუღწიან ახლანდელ მომუშავეთა ჯანმრთელობის, მათ შორის რეპროდუქციული ჯანმრთელობის მდგომარეობის ფორმირებაზე [1, 2].

საშენ მასალათა მრეწველობის მუშათა შრომის პირობები ხასიათდება საწარმოო გარემოს და შრომის ორგანიზაციის არახელსაყრელ ფაქტორთა კომპლექსით. მათგან პროდუქციული მედიცინის თვალსაზრისით წამყვანი მნიშვნელობა ენიჭება საშუალო ზონის ჰაერის დაბინძურებას სილიკატური მტვრით, რომლის შემცველობა გაზოგბათა 96,2% შემთხვევაში მომატებულია. ჰაერის დამტკვრიანების გასაუკურებით არახელსაყრელი მდგომარეობა აღინიშნება წარმოების საწყის ეტაპზე ნედლეულის ტრანსპორტირებისა და მშრალი წყლის დამუშავების დროს, აგრეთვე ცემენტის წარმოების საბოლოო ეტაპზე ცემენტის დაფქვისა და შეფუთვა-ტრანსპორტირების დროს (63,66-176,78 მგ/მ³). გამოსაწვავი ლუბიკების განლაგების ზონაში, ცალკეულ შემთხვევებში, აღინიშნება არახელსაყრელი წყის პროდუქტის ნახშირის მონოქსიდის მომატებული კონცენტრაციები, ხოლო ცემენტის წარმოებაში წილის გრანულაციის დროს გოგირდის შენარების (გოგირდწყალბადის, გოგირდის დიოქსიდის) მაღალი შემცველობა (ზღუკე 1,6-2,1-ჯერ მეტი).

სამრეწველო მიკროკლიმატის ფორმირებაზე გაუღწიან ახლანდელ რეგორც რეგორც სუბტროპიკული კლიმატი, ისე სამშენობელში სითბოს წყაროების არსებობა. დარგის საწარმოებში მიკროკლიმატი ძირითადად შეუასდგება, რეგორც გამახურებელი წლის თბილ პერიოდში (ჰაერის მაღალი ტემპერატურისა და ზოგიერთ საშუალო ადგილზე ინფრარითული გამოსხივების სახით) და სუბნორმალური წლის ცივ პერიოდში (ჰაერის ტემპერატურის შედარებით დაბალი დონით). შეფარდებითი ტენიანობის სიდიდე გარკვეულ კავშირშია რეგორცის კლიმატურ პირობებთან: მისი მომატებული დონე (დასამუშავი სიდიდის ფარგლებში) რეგისტრირდება ნოტიო სუბტროპიკების პირობებში (დასავლეთ საქართველო), ხოლო ოპტიმალური ნორმის ფარგლებში მშრალი სუბტროპიკული კლიმატის პირობებში (აღმოსავლეთი საქართველო).

მანქანა-დანადგარების მუშაობის შედეგად გენერირებული ხმაურისა და კიბრაციის პარამეტრები ცალკეულ შემთხვევებში აღემატება დასამუშავი დონეებს.

ძირითადი პროდუქტების მუშათა ნაწილის შრომითი პროცესი ხასიათდება არახელსაყრელი პროდუქციორეგორცული მონაცემებით. თუმცა დარგის საწარმოებში საკმაოდ მაღალია მექანიზაციისა და ავტომატიზაციის დონე, ზოგიერთი საწარმოო ოპერაციის შესრულება დაკავშირებულია ფიზიკურ

დატვირთვასთან (აგურის დაჯაღიბებისა და მისი გადაწვობის პროცესი, კრამიკული წარმოების ნახევარფაბრიკატის ხმელის დამუშავება და გადატანა და სხვ.) და სხეულის იძულებით მდგომარეობასთან (მოხრილი - კრამიკულ წარმოებაში, ფესზე მდგომი აგურის წარმოებაში); უფრო ხშირია თავისუფალი სამუშაო პოზა. ზოგიერთ შემთხვევაში ერთჯერადი და სუბარული ტვირთის წინა აღმატება დასაშვებ სიღრმეებს.

დარგის საწარმოებში არახელსაყრელი საწარმოო-პროფესიული ფაქტორების ფორმირება განპირობებულია ძირითადად საწარმოს ტექნოლოგიური პროცესის თავისებურებით, ტექნიკური და ტექნოლოგიური აღჭურვის დონით.

დარგის საწარმოებში არსებული შრომის პირობები გავლენას ახდენს მუშათა ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე, ძირითად პროფესიებში მომუშავე ქალთა საერთო ავადობის დონე შემთხვევითაა რიცხვის მიხედვით 1,3-ჯერ აღმატება მაშაყათა ავადობის დონეს და 1,6-ჯერ - შესაბამის კონტროლს, ხოლო შრომის უნაარბობის დღეთა რაოდენობის მიხედვით 1,1-ჯერ და 1,6-ჯერ, შესაბამისად. ქალთა შორის ავადობის უფრო მაღალი საერთო დონე აღინიშნება კრამიკული, სილიკატური აგურის, ცემენტის, რკინაბეტონის და აბსტრაქციულების ნაკეთობათა საწარმოებში. ავადობის სტრუქტურაში წამყვანი ადგილი უკავია სასუნთქი, გულ-სისხლძარღვთა სისტემების, ძვალ-კნთოვანი სისტემისა და შემართებული ქსოვილის დაავადებებს, რომლებიც შეადგენენ ყველა შემთხვევისა და შრომის უნაარბობის დღეთა 2/3-ზე მეტს. მათ ფორმირებაში გარკვეულ როლს ასრულებენ კონკრეტული საწარმო-პროფესიული ფაქტორები. ასეთივე სურათი გამოვლინდა მუშათა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაღრმავებული კლინიკურ-ფუნქციური შესწავლის შედეგად (ე.საკაძე). გარკვეული პათოლოგიური მდგომარეობა გამოუვლინდა გამოცდილ მუშა ქალთა 60,4%-ს, რაც 12%-ით აღმატება ანალოგიურ მაჩვენებელს მაშაყათა შორის. ძირითადი პროფესიების ქალთა შორის აღინიშნება გინეკოლოგიური ავადობის უფრო მაღალი დონე (12%-ით) კონტროლთან შედარებით. მის სტრუქტურაში წამყვანი ადგილი უკავია ანთებით დაავადებებს, მენსტრუაციული ფუნქციის დარღვევებს და სხვ.; ხშირია ორსულობისა და მშობიარობის გართულებები (კონტროლთან შედარებით 3,3%-ითი მეტი). ახალშობილებს აღინიშნებათ დაცილი რეაქციების დაქვეითება. მათი ავადობის სტრუქტურაში წამყვანი ცერებრული დარღვევები და ალერგიული დაავადებები (5,1 და 7,0%-ით მეტი კონტროლთან შედარებით, შესაბამისად), ხოლო 2 წლამდე ასაკის ბავშვებს შორის სუნთქვის ორგანოების დაავადებები.

მიღებული მასალის ანალიზი საუბუძვლს გვაძლევს დავასკნათ, რომ საშენ მასალათა მრეწველობაში არსებული შრომის პირობები გავლენას ახდენენ არა მარტო ქალთა ჯანმრთელობაზე, არამედ მათ შთამომავლობაზეც, რაც გამოიხატება ქალთა ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და მათ შვილთა ფიზიკური და ფსიქო-ფიზიოლოგიური განვითარების მთელი რაგი მაჩვენებლების გაუარესებით.

ჩატარებული კომპლექსური გამოკვლევების საფუძველზე შემუშავდა მუშათა შრომის პირობების, ჯანმრთელობის მდგომარეობის და სამუდციწო მომსახურების გაუმჯობესების ღონისძიებათა კომპლექსი, რომელიც მოიცავს ტექნოლოგიური, სანიტარულ-ტექნიკური, სანიტარულ-ჰიგიენური, სამკრწწლო-პროფილაქტიკური ხასიათის რეკომენდაციებს. ისინი მიღებულია შესაბამისი საწარმოებისა და სამკრწწლო-პროფილაქტიკური დაწესებულებების მიერ პრაქტიკაში დასაწერად. მათი პრაქტიკაში განხორციელების შედეგად შესასწებელია მუშათა საერთო აუადობის შემცირების და პროფესიული აუადობის პროფილაქტიკის მიღწევა, რაც უკვე ეკონომიკურ ჟვეტს მოგვექმს. ამის ერთ-ერთი მაგალითია ცემენტის წარმოების მუშათა შრომის პირობებისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესწავლის შედეგები. უკანასკნელ წლებში ჩატარებული განმეორებითი გამოკვლევებით გამოვლიწდა, რომ ჩვენს მიერ 1981-85 წლებში საქართველოს ცემენტის წარმოების მუშათა შრომის პირობების შესწავლის შედეგად მოწოდებული გამაგანსალებელი ღონისძიებების დაწერვისა და წარმოების ტექნიკური აღჭურვის მოდერნიზაციის შედეგად გაუმჯობესდა შრომის პირობების ზოგიერთი მაწვენებელი (პირველ რეგში პერის დამტკრწანება), რამაც, თავის მხრივ, გამოიწვია მუშათა აუადობის საერთო დონის გარკვეული შემცირება. რის შედეგადაც 22,3%-ით შემცირდა მუშათა მიერ გაცემილ დღეთა რაოდენობა, რაც მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ჟვეტს იძლევა.

ლიტერატურა:

1. Ретнев В.М., Осетров Б.А., Дедкова Л.Е. и др. О распространенности профессиональных заболеваний на предприятиях по изготовлению строительных материалов и изделий // Актуальные вопросы профилактической медицины и экологии человека / Академия наук профилактической медицины Грузии/ Сборник научных трудов. Т. 1. Тбилиси: 2000. - С. 122-124.
2. Сиденко А.Т. Гигиена труда женщин в производстве стеклянного волокна. // Автореф. дисс. ... докт. мед. наук. Л.: 1982. - 30 с.

Кверенчиладзе Р.Г.

УСЛОВИЯ ТРУДА И СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ РАБОТНИЦ ПРОМЫШЛЕННОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ РЕЗЮМЕ

Одной из развитых отраслей народного хозяйства Грузии является промышленность строительных материалов, где занято более 1/3 женщины. Условия труда этих работниц характеризуются наличием неблагоприятных факторов производственной среды и трудового процесса, оказывающих отрицательное влияние на состояние их здоровья. Уровень заболеваемости с временной утратой трудоспособности среди женщин в 1,3 раза превышает аналогичные показатели среди мужчин. Отклонения в состоянии здоровья у

работниц основной группы наблюдаются на 12% больше в сравнении с мужчинами. Гинекологическая заболеваемость также на 12% превышает эти же показатели среди женщин контрольной группы; чаще выявляются осложнения беременности и родов, а также признаки угнетения защитно-приспособительных реакций у новорожденных и детей первых двух лет жизни.

На основании комплексных исследований разработаны рекомендации по улучшению условий труда, состояния здоровья и обеспечения медицинской помощью работниц изученной отрасли.

Kverenchkhiladze R.

**STATE OF HEALTH IN WOMEN WORKING FOR THE INDUSTRY OF
BUILDING MATERIALS AND THEIR LABOUR CONDITIONS
SUMMARY**

Industry of building materials is characterised by versatile production, where women-workers are over one third of the total. Depending on a number of factors the conditions of work are not favourable and have a negative influence on the health of the women working in this field. General illness level in women-workers is 1.3-fold higher than that in men and various pathology cases are in 12% more; Complicated pregnancy and parturiency are quite often noticed.

On the basis of complex investigations certain measures have been developed to improve the conditions of work, state of health and medical service.

**რ.კვერენჩილაძე, ლ.ბატაძე, ს.ნოზაძე, მ.ჭყარცხაია, ე.მაისურაძე
ძარბაზის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტი
შრომის პირობები**

თბილისის შრომის პირობებისა და პროფესიულ დაავადებათა კათედრა

ადამიანის შრომითი მოღვაწეობა ხასიათდება მრავალფეროვანი ფორმებით. შრომით პროცესში ჩართულია ორგანიზმის ყველა ორგანო და ორგანოთა სისტემა. შრომის შედეგების მიღწევის პრაქტიკაში დანერგვამ განაპირობა შრომითი პროცესისა და საწარმოო გარემოს თვისობრივი ცვლილებები. მოუხედავად ამისა, დღემდე ჯერ კიდევ მრავალი საწარმოო პროცესები და პროფესიები, სადაც შრომის მევენ და მძიმე პირობების თვითდასაჯილდება მუდმივად რთულ ამოცანას წარმოადგენს. პირველ რიგში ეს ეხება ორგანიზმის ცალკეული სისტემებისა და ორგანოების დაძვებით გამოწვეულ მდგომარეობას, რასაც ხშირად პროფესიული დაავადებების განვითარებად შეყვარობ.

ფართოდ არის განვითარებული შრომითი საქმიანობის სახეები, რომელთა დროს ინტენსიურ დატვირთვას განიცდის საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატი. მის მიზეზად გვევლინება სტერეოტიპულად განმეორებადი კონთური მუშაობა.